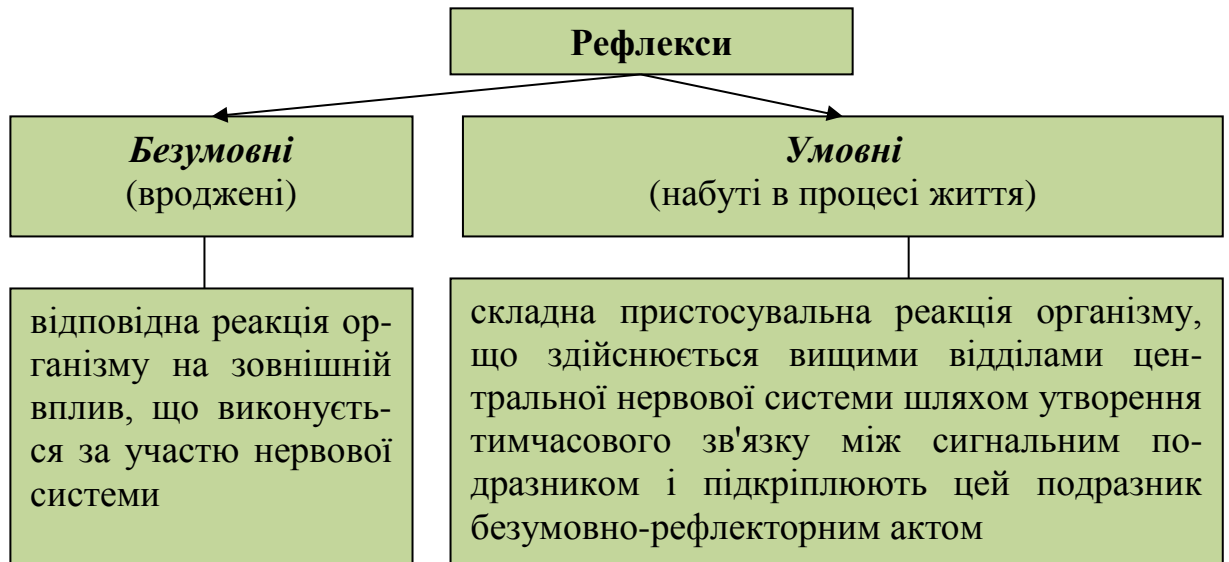

Розділ 7.2. УМОВНІ ТА БЕЗУМОВНІ РЕФЛЕКСИ

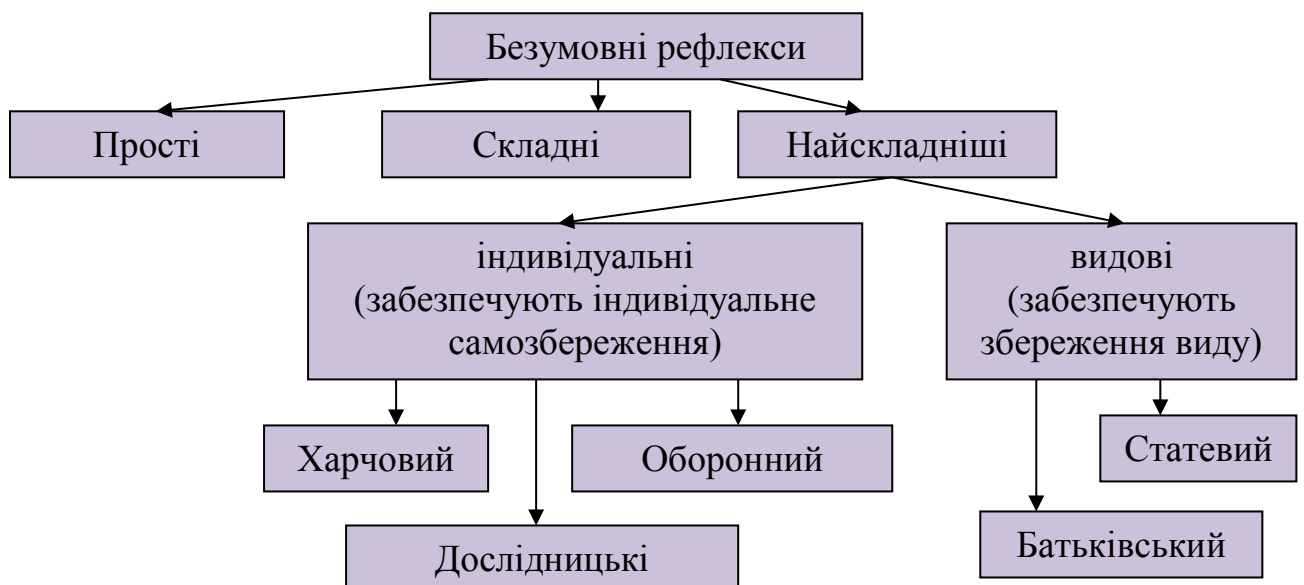
Вчення про вищу нервову діяльність базується на аналізі закономірностей утворення умовних рефлексів

БЕЗУМОВНИЙ РЕФЛЕКС

Вроджена і відносно постійна видоспецифічна, генетично закріплена реакція організму, відповідь на специфічний вплив подразника, біологічно значимого стимулу

Класифікація безумовних рефлексів (за І.П. Павловим)

УМОВНИЙ РЕФЛЕКС

Індивідуально придбана протягом життя реакція організму, пов'язана з накопиченням життєвого досвіду

Класифікація умовних рефлексів

За походженням:

Натуральні умовні рефлекси – утворюються на безумовні подразники (вид, запах їжі і т.д.), міцні, зберігаються протягом усього життя, утворюються після народження

Штучні умовні рефлекси – виробляються на подразники, що не мають біологічного значення, і не мають прямого відношення до даного безумовному рефлексу (наприклад, можна виробити харчовий рефлекс на миготливе світло), виробляються повільніше і швидко згасають при невідкріпленні

За біологічної значущістю: харчові, оборонні і статеві

За характером спричиненої діяльності:

Позитивні – викликають певну умовно-рефлекторну реакцію

Негативні або гальмівні – активне припинення умовно-рефлекторної діяльності

За ступенем складності:

Рефлекси першого порядку – як підкріплення використовується безумовний рефлекс

Рефлекси другого порядку – як підкріплення використовується раніше вироблений міцний умовний рефлекс. На основі цих рефлексів можна виробити умовний рефлекс третього, четвертого порядку і т.д.

Рефлекси вищого порядку – як підкріплення використовується раніше вироблений міцний умовний рефлекс другого (третього, четвертого і т.д.) порядку

За характером рецепції:

Екстероцептивні – виробляються на подразники зовнішнього середовища, що відносяться до екстерорецепторів (зорові, слухові). Грають роль у взаєминах організму з навколишнім середовищем, утворюються відносно швидко

Інтероцептивні – утворюються при поєднанні подразнення внутрішніх органів з яким-небудь безумовним рефлексом. Виробляються значно повільніше і відрізняються великою інертністю

Пропріоцептивні – виникають при поєднанні подразнень пропріорецепторів з безумовним рефлексом

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УМОВНИХ ТА БЕЗУМОВНИХ РЕФЛЕКСІВ

Безумовні рефлекс	Умовні рефлекс
Вроджені, передаються спадково	Набуті протягом життя («життєвий досвід»)
Видові (притаманні представникам певного виду)	Індивідуальні для кожного організму
Відносно постійні протягом життя	Не постійні. Можуть утворюватися, змінюватися або зникати
Мають анатомічно сформовані рефлекторні дуги	Реалізуються за функціональними тимчасовим зв'язкам
Властиві всім рівням ЦНС і здійснюються переважно її нижчими відділами (спинний мозок, стовбурової відділ, підкіркові ядра)	Для свого утворення та реалізації вимагають цілісності кори великого мозку
Кожен рефлекс має своє специфічне рецептивне поле і специфічні подразники	Рефлекси можуть утворюватися з будь-якого рецептивного поля на найрізноманітніші подразники
Зберігаються після видалення кори	Зникають після видалення кори
Реагують на дію подразника, якого вже не можна уникнути	Пристаюють організм до дії нового стимулу, тобто мають сигнальне значення.